

ЛЕКСИКА В ПОЛІТИЧНОМУ МОВЛЕННІ Д. КУЛЕБИ: РІЗНОВИДИ ЗАГАЛЬНОВЖИВАНИХ СЛІВ, ФАХОВА ЛЕКСИКА ТА МАРКОВАНІ СЛОВА

Оліферук Вікторія Сергіївна, здобувачка II курсу II (магістерського) рівня вищої освіти (групи УМЛм-1-23-2.0д.) спеціальності 035 Філологія Факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Науковий керівник: Стишов О.А., доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови Факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

У статті проаналізовано особливості використання різнопланової лексики в політичному мовленні колишнього міністра закордонних справ України Дмитра Кулеби. Виявлено та розглянуто основні тематичні групи як нейтральних загальновживаних лексем, так і стилістично забарвлених слів, задіяних ексглавою МЗС у процесах номінації та комунікації. Окрему увагу приділено різним видам термінологічної лексики в мовленні ексміністра Дмитра Кулеби.

Ключові слова: *лексика, політичний дискурс, Дмитро Кулеба, функція.*

Нині політичне мовлення – невід’ємний і важливий складник життя кожного пересічного українця, адже воно стало основою інформаційного простору. На сьогоднішній день політика керує світом, свободою та життям людей. А промови та висловлювання політичних діячів стали чи не єдиним офіційним джерелом новин, на яке можна опиратися й довіряти. Такий вплив відбувається як через безпосереднє сприйняття адресатом політичного тексту, так і опосередковано – через засоби масової інформації (телевізійні й радіопрограми, газетні й журнальні статті, публікації в інтернет-виданнях).

Важливі питання про вплив на аудиторію політичних промов, використання політиками тих чи інших лексичних і фразеологічних засобів, їх класифікацію, функціонування завжди привертали увагу лінгвістів. Однак мовлення політичних діячів швидко змінюється, піддаючись впливу не тільки внутрішньодержавним ситуаціям, а й у світовій політиці.

Попри те, що мовлення політичних діячів постійно поповнюється новими словами, воно є недостатньо вивченим й потребує подальших студіювань. Відсутність всеохопних робіт, присвячених дослідженню особливостей використання лексики в мовленні сучасних українських політиків, визначили доцільність написання цієї статті. Окрім того, украй важливою є фіксація нових, раніше не засвідчених лексичних груп у мовленні політичних діячів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання): виявити й описати основні тематичні групи слів, задіяних колишнім міністром закордонних справ України Дмитром Кулебою у процесах номінації та комунікації.

Науково-теоретичною основою дослідження слугували праці таких лінгвістів: Петлюченко Н., Стишова О., Андрейченко О., Діденко М., Деренчук Н., Нікішиної Т., Нагорної Л., Нагорняк М. та ін.

На сьогодні трансляція мовлення політиків і державних діячів – невід’ємний і важливий складник життя кожного пересічного українця, адже воно стало основою інформаційного простору.

Дмитро Кулеба – колишній міністр закордонних справ України. Він має доволі істотний вплив на політичній арені як в Україні, так і в світі. Особливо чітко це виявилось й набуло суттєвого значення під час повномасштабного вторгнення Росії в Україну.

Ексглава МЗС є прямим посередником від України на політичній арені. Завдяки його праці та впливу як освіченого дипломата було розв’язано низку важливих питань для нашої держави: від сучасного озброєння для ЗСУ, генераторів для освітлення осель українських громадян, гуманітарної допомоги до санкцій проти Росії та її місця на світовій арені тощо.

Дмитро Кулеба відомий своїм політичним мовленням, яке характеризується такими лексичними особливостями:

1. Використання фахової термінології: Кулеба Д. вживає насамперед спеціальні слова, пов’язані з дипломатією та міжнародними відносинами, на кшталт: *циркулярна нота, парламентська дипломатія, санкційний режим, інформаційна агресія, кібербезпека, міжнародний правопорядок, дипломатичний корпус, консул, консульська служба, посол, персона нонграта, репарації, міжнародні санкції, двосторонні відносини, гібридна війна* та ін. Застосування фахової термінології є важливим для точного та чіткого висловлювання завдань і пропозицій як і під час виконання своїх обов’язків в Україні, так і в процесі офіційних відряджень за кордон.

2. Вживання лексики зі сфери державного управління, наприклад: *виконавча влада, адміністрація президента, регулювальний орган, кабінет міністрів, міністерство закордонних справ, бюрократія, законодавство* тощо.

3. Використання емоційно забарвленої лексики: Кулеба Д. вживає у своєму мовленні емоційно забарвлені слова щодо важливих, наболілих питань для сьогодення України, наприклад: *зрада, агресія, загроза, війна, боротьба, перемога, поразка* та ін.

4. Застосування геополітичної термінології, на зразок: *геополітичні інтереси, міжнародна безпека, Митний союз, міграційна політика, надзвичайний стан, Захід, НАТО, міжнародна співпраця, багатополлярний світовий порядок, інтернаціоналізм* тощо.

5. Вживання термінів зі сфери політики та громадського життя, як-от: *політичні перетворення, громадська думка, громадянське суспільство, політичні сили* та ін.

6. Використання лексики зі сфери міжкультурної комунікації: *культурна спадщина, міжкультурний обмін, міжкультурне спілкування, міжнаціональна взаємодія, культурна дипломатія, міжкультурна освіта* тощо.

Політичне мовлення ексміністра закордонних справ України Дмитра Кулеби можна охарактеризувати як високопрофесійне, кваліфіковане

та аргументоване. Він володіє багатим словниковим запасом, уміє користуватися термінами та фразеологізмами, характерними для політичної мови. Дипломат має високу ерудицію та широкі погляди, належний рівень культури мовлення й професійної етики.

У своїх виступах Кулеба Д. часто використовує логічні аргументи, обґрунтовуючи свої позиції промовистими й чіткими фактами та аналітичними даними. У його мовленні засвідчено високу та вдалу рівновагу між мовою сухих, раціональних термінів і фактів, та мовою емоцій, що дозволяє йому висловлювати свої думки чітко та переконливо. Крім того, мовлення ексміністра добре структуроване й ґрунтується на послідовності та логічності. Його виступи часто містять складні речення та високорівневу лексику, що дає змогу глибоко розкривати теми й аналізувати складні проблеми.

Як бачимо, мовлення Дмитра Кулеби характеризується як лінгвальна практика високоосвіченої особистості, відзначається якістю та глибиною міркувань, що дає змогу представляти Україну на міжнародній арені з достойністю та ефективно діяти в інтересах держави.

Різновиди загальновживаних слів. Загальновживана лексика у мовленні Дмитра Кулеби – слова та вирази, які широко вживаються в різних контекстах і є загальнодоступними для багатьох людей. Оскільки Кулеба Д. є дипломатом, зокрема обіймав посаду міністра МЗС, він відповідно оперує частіше загальновживаними словами з дипломатичної сфери.

Дмитро Кулеба у своєму мовленні використовує лексику для зазначення важливих напрямків діяльності, стратегічних цілей і планів на майбутнє. Саме вони допомагають дипломатові висловити ідеї та концепції більш зрозуміло й лаконічно. Крім того, загальновживана лексика у мовленні ексміністра закордонних справ України допомагає створювати довірливу та прозору атмосферу під час спілкування з громадськістю, партнерами й представниками інших країн.

Так, у мовленні Кулеби Д. можемо виділити такі приклади використання загальновживаної лексики:

1. **Співпраця.** Пор. у контексті: *Разом із моєю колегою Аїсатою сьогодні ми домовилися відкрити новий розділ взаємовигідної **співпраці** України та Сенегалу [www.mfa.gov.ua/].*

2. **Діалог.** Пор. у контексті: *Ключове питання вчора було-прямий **діалог** між Україною та ОРДЛО [www.mfa.gov.ua/].*

3. **Стабільність.** Пор. у контексті: *Вдячний Євросоюзу та Жозепу Боррелю за рішення надати Україні 1,2 млрд євро макрофінансової підтримки. Це вчасна інвестиція в спільну фінансову **стабільність** [www.mfa.gov.ua/].*

4. **Інтеграція.** Пор. у контексті: *Привітав у Києві групу європейських парламентаріїв та закликав їх пришвидшити **інтеграцію** України до ЄС [www.mfa.gov.ua/].*

5. **Партнери.** Наприклад: *Україна вдячна **партнерам** за їхню військову допомогу, але ми маємо лишатися чесними одне з одним: ніхто не зробив достатньо, доки російські чоботи залишаються на українській землі [www.mfa.gov.ua/].*

6. **Розвиток.** Пор. у контексті: *Ми з особливою гостинністю приймаємо його і демонструємо максимальну налаштованість на **розвиток** наших відносин із Саудівською Аравією* [www.mfa.gov.ua/].

Ретельно проаналізувавши мовлення колишнього голови МЗС України, можемо також зазначити, що Дмитро Кулеба під час своїх виступів також використовує загальноновживані фрази, які є типовими для мовлення дипломатів і політиків, на кшталт:

1. *Зважаючи на те, що...* – ця фраза часто використовується для вираження обґрунтування своїх дій або рішень, наприклад: **Зважаючи на те, що наші партнери не згодні з цією пропозицією, ми вирішили змінити наш підхід** [www.youtube.com/ @Gordonua/about].

2. *Ми зобов'язані* – загальноновживана фраза в мовленні дипломатів, що виражає відповідальність та обов'язок, наприклад: **Ми зобов'язані продовжувати працювати над мирним роз'язанням конфлікту** [www.youtube.com/ @Gordonua/about].

Зокрема, Дмитро Кулеба у своєму мовленні використовує й загальноновживані слова на позначення рис характеру та якостей людини: *сміливий, боягуз*. Пор. у контексті: *Росія є джерелом тероризму, а не борцем із ним, а тероризм – це підла війна **боягузів*** [www.youtube.com/ @Gordonua/about].

Крім вищеподаних прикладів загальноновживаної лексики, у мовленні експлави МЗС можна також виділити інші підгрупи таких слів. Ідеться про:

1. Слова на позначення абстрактних понять. Наприклад: *Я запросив Пакистан приєднатися до втілення української Формули миру в **життя*** [www.mfa.gov.ua/]. *Ведеться кривава дипломатична **боротьба** за голоси* [www.radiosvoboda.org]. *Для нас одна **смерть** має таку саму трагедію, як і тисячі **смертей*** [www.radiosvoboda.org].

2. Лексика на позначення знарядь праці. Пор. у контексті: *Якщо не отримаємо зброю, то будемо воювати **лопатами*** [www.radiosvoboda.org].

3. Слова, що є назвами типових явищ суспільного життя: *Буде деокупація – буде й **вода*** [www.radiosvoboda.org]. *Як зараз можуть **спати** партери, які ще досі не надали бойові літаки?* [www.youtube.com/@Gordonua/about]. *Коли російські солдати твaлтують жінок в українських містах, тоді важко, звичайно, **говорити** про ефективність міжнародного права* [www.youtube.com/@Gordonua/about].

Отже, загальноновживана лексика у мовленні Дмитра Кулеби є важливим інструментом для висловлювання ідей, концепцій і планів, а також для забезпечення зрозумілості та ефективної комунікації. Дипломат використовує слова на позначення різноманітних процесів, явищ тощо. Його лексикон характеризується високою мовною культурою та вмінням ефективно спілкуватися на міжнародному рівні. Зокрема, Кулеба Д. володіє відмінним знанням англійської мови, активно використовуючи її у своїй роботі. Крім цього, його мовлення наповнене професіоналізмами й термінологією, що допомагає йому ефективно представляти позицію України в міжнародних відносинах.

Фахова лексика. Фахова лексика у мовленні Дмитра Кулеби нерозривно пов'язана з його професійними інтересами й обов'язками в галузі зовнішньої політики та міжнародних відносин.

Варто зазначити, що в міжнародних відносинах, де використовуються різноманітні фахові терміни, правильне розуміння фахової лексики є ключовим для успішної комунікації дипломатів між державами та різноманітними міжнародними організаціями. Зокрема, використання професійної лексики сприяє створенню довіри та поваги між країнами, а також забезпечує повагу до висловлювань дипломатів.

Так, проаналізувавши мовлення Дмитра Кулеби на прикладах його промов і інтерв'ю, серед вживаної фахової лексики можемо виділити такі групи, які пов'язані з:

1. Міжнародним правом і дипломатією: *суверенітет, екстрадиція, переговори, саміт, угода, конвенція* тощо. Пор. у контексті: *Ми доводимо, що РФ порушила **Конвенцію** про геноцид, виправдовуючи свою військову агресію **безпідставними звинуваченнями** України в «геноциді»* [www.mfa.gov.ua/]. *Організація Об'єднаних Націй може бути найкращим місцем для проведення цього **саміту**, тому що йдеться не про те, щоб зробити послугу певній країні* [www.mfa.gov.ua/]. *Ми очікуємо від місії чіткої заяви про факти порушень всіх ядерних **протоколів** безпеки* [www.mfa.gov.ua/]. *Призупинивши свою участь у «зерновій **угоді**» під надуманим приводом вибухів за 220 кілометрів від зернового коридору, Росія блокує 2 мільйони тонн зерна на 176 суднах, які вже знаходяться в морі* [www.mfa.gov.ua/].

2. Зовнішньою політикою: *союз, зовнішня політика, партнерство, економічні санкції, ембарго, візовий режим* та інші. Наприклад: *В українській **зовнішній політиці** давно присутня ідея Чорноморсько-Балтійської вісі. І безумовно, такий **союз** Великої Британії, Польщі та України міг би цю вісь суттєво зміцнити та розширити* [www.svoboda.ictv.ua/ua/]. *Дуже показовий момент, що за сім днів функціонування **візового режиму** (з РФ – ред.) на всю багатомільйонну росію не знайшлося жодного громадянина, який би подався на отримання української візи* [www.svoboda.ictv.ua/ua/]. *Нагадаю, що ще два місяці тому, коли ти щось казав про **нафтове ембарго**, всі заковували очі і казали, що цього ніколи не буде. Зараз те саме кажуть про **газове ембарго*** [www.svoboda.ictv.ua/ua/].

3. Конфліктами та кризами: *екскалація, інтервенція, посередництво, припинення вогню, гуманітарна допомога, криза біженців* тощо.

Пор. у контексті: *Пропоновані елементи майбутнього пакету **санкцій** ЄС проти Росії не відповідають масштабам **ескалації** Путіна й загрозі, яку він становить для Європи і всього світу* [www.mfa.gov.ua/]. *Міністр Коен засудив **російську агресію** проти України, підтвердив плани Ізраїлю щодо нарощування гуманітарної допомоги та сприяння в інших* [www.mfa.gov.ua/]. *Нинішнє російське «одностороннє припинення вогню» не може і не повинно сприйматися серйозно* [www.svoboda.ictv.ua/ua/].

Крім вище поданої фахової лексики, Дмитро Кулеба у своєму мовленні також вживає загальнополітичну лексику, на кшталт: *демократія, права людини, свобода, рівність* тощо. Пор. у контексті: *Я хочу, щоб Україна розвивалася, як європейська **демократія** з сильними трансатлантичними зв'язками та глибокими відносинами з Азією* [www.mfa.gov.ua/]. В умовах безпрецедентних викликів і загроз у сфері захисту **прав людини**, спричинених триваючою збройною агресією Росії проти України, забезпечення базових **прав людини** є однією з ключових тем для взаємодії України та Європейського Союзу [www.mfa.gov.ua/].

Отже, можемо зробити висновок, що фахова лексика Дмитра Кулеби пов'язана насамперед із його професійними інтересами та обов'язками в галузі зовнішньої політики та міжнародних відносин. Використання професіоналізмів у мовленні Кулеби Д. є важливим для забезпечення точного та зрозумілого викладу позиції України у міжнародному співробітництві, а також для успішної комунікації з представниками інших держав і міжнародних організацій. Для Дмитра Кулеби, який обіймав посаду міністра закордонних справ України, фахова лексика є необхідною для викладу державної позиції та проведення ефективної зовнішньополітичної роботи. Використання професіоналізмів допомагає уникнути неправильного тлумачення та забезпечити точне й зрозуміле висловлювання на міжнародному рівні. Уважаємо, що рівень професіоналізмів у мовленні Дмитра Кулеби можна охарактеризувати як високий. Це зумовлено його професійною діяльністю та позицією в системі зовнішньої політики України.

Марковані слова. Політичне мовлення Дмитра Кулеба без вагань можна охарактеризувати як стилітично забарвлене. Рівень маркованої лексики, яку дипломат використовує під час своїх виступів і промов, є доволі високим і різноманітним. Кулеба Д. нерідко застосовує різноманітні стилістичні прийоми, які надають його мовленню виразності, емоційної насиченості та образності. Так, у мовленні ексглави МЗС можна знайти багато метафор, емотивно й експресивно забарвленої лексики, а також спеціалізовану та формальну лексику.

Ретельно проаналізувавши інтерв'ю та промови Дмитра Кулеба, можемо виділити такі властивості використаної ним маркованої лексики:

1. *Емотивність*: у мовленні Кулеби Д. засвідчено багато емотивно забарвленої лексики, яка надає його висловлюванням виразності й емоційної насиченості. Наприклад: *крик душі, сльози життя, жахлива агресія, безбожний терор, біль і страждання*. Пор. у контексті: *Україна перемогла його [ворога] зимовий **безбожний терор**. Ми вистояли найважчу в своїй історії зиму. Нам було холодно і темно, але ми були незламні. Росії одна порада: задихніться своїм газом і **подависься** своїми ракетами* [www.youtube.com/@the_interviewer/about].

2. *Експресивність*: ексочільник МЗС вживає значну кількість термінів і спеціалізованої лексики в поєднанні з іншими книжними словами, що створює специфічну маркованість, а також підкреслює його компетентність у тому чи іншому питанні та й у професії загалом, на кшталт: *індустріальний гігант*,

дипломатичний протокол, національна доктрина, нота протесту, територіальна цілісність, міжнародна коаліція та ін. Пор. у контексті: Я запропонував **главі** МЗС Папуа-Нової Гвінеї Джастіну Ткаченку підписати **дипломатичний протокол** про встановлення дипвідносин із використанням сучасних технологій у режимі онлайн. Раніше Україна стала першою державою у світі, яка прирівняла цифровий паспорт до аналогового, а тепер може стати першою державою у світі, яка ініціює **цифрове встановлення дипвідносин** [www.mfa.gov.ua/]. Ми будуємо **міжнародну коаліцію** і працюємо над тим, щоб вона робила якомога більше для України у боротьбі з Путіним та для перемоги над ним [www.youtube.com/@the_interviewer/about].

3. **Естетичність**: Дмитро Кулеба також використовує лексику, яка надає його мовленню художності й краси, привабливості. Наприклад: мелодійні голоси, купальні світила, пейзажі прекрасні, душевний порив. Пор. у контексті: **Пейзажі Києва прекрасні** навіть у війну. І вони хотіли захопити це місто? Воно – наше [www.youtube.com/@Gordonua/about]. Джо Байден – перший президент США в історії, який щиро розуміє Україну, прив'язаний до неї та хоче допомогти. Не тільки тому, що це потрібно, а бо він має ще **душевний порив** до нашої держави [www.youtube.com/@the_interviewer/about].

4. **Метафоричність**: у мовленні Кулеби Д. зустрічається значна кількість метафор, які надають його висловлюванням образності та символічності. Наприклад: ланцюг викликів, брама до світу, збити з ніг та ін. Пор. у контексті: Тут могла бути історія про ворожу ДРГ. Але насправді я просто пошкодив ногу, намагаючись вперше з початку війни відновити заняття спортом. Неприємності трапляються, але з **ніг мене не зіб'ють**. Часу вибувати з лав зараз немає [www.youtube.com/@the_interviewer/about]. Росія **згризе себе** та вибухне зсередини [www.youtube.com/@the_interviewer/about].

Дмитро Кулеба, окрім наведеної вище стилістично забарвленої лексики, також вживає негативно марковані слова. У мовленні дипломата названі забарвлені слова й словосполучення також вживаються переважно у зв'язку з російсько-українською війною та на позначення війни. Наприклад:

1. **Рашисти** не соромляться не тільки красти наших дітей, а й віддавати їх у сім'ї російських громадян [www.espresso.tv].

2. На Заході вже немає прихильників ідеї «збереження обличчя Путіна» Залишилась тільки секта, яка прагне зберегти обличчя Росії. Щодо Путіна вони вже все зрозуміли. Це **маргінальна секта**, але вона все ще існує, через призму «нам все одно з ними жити», «вони нікуди не зникнуть». Для мене зараз головне не стільки подолати цю секту, скільки утвердити в партнерах розуміння того, що якою б не була влада в Росії, Росія по своїй суті не зміниться. Потрібно подолати цей наратив [www.espresso.tv].

3. Наше завдання – не перетворити **орка** на ельфа, а загасити цю агресію. І створити такі умови, за яких експансія Росії стане неможливою [www.espresso.tv].

4. **Рашисти** говорять про «брудну бомбу», бо можуть шукати привід для операції під фальшивим прапором [www.espresso.tv].

5. *Ми робимо все заради перемоги. Якщо для цього потрібно робити нестандартні революційні кроки, ми їх будемо робити, і великі, і маленькі.* У наведеному контексті політик використав стилістично марковане слово, зокрема пестливо-зменшувальне [www.espreso.tv].

Варто зазначити, що мовлення Дмитра Кулеби експресивне й стилістично забарвлене. Він як політичний діяч відкритий для аудиторії у своїх соціальних мережах. Зокрема, Дмитро Кулеба багато комунікує з пресою, часто записує інтерв'ю, що дає змогу краще проаналізувати його лексику та взагалі познайомитися з ним, вихідцем із вищого держуправління, ближче.

Проаналізувавши мовлення ексглави МЗС, можемо зробити висновок, що Кулеба Д. вміє подавати складні ідеї в доступній формі та зрозумілою мовою, не вдаючись до зайвих деталей і складних термінів. Виступаючи як офіційна особа високого рангу, він демонструє глибокі знання політики, економіки та суспільних і міжнародних відносин, які дозволяють йому впевнено й аргументовано висловлюватися на найбільш складні теми. Він часто використовує різні риторичні прийоми, такі як повторення, вдале інтонування й різні види наголосів та ін., щоб підкреслити важливість своїх слів і надати їм додаткову емоційну виразність.

Уважаємо, що подальші дослідження можуть бути зосереджені на студіюванні лексичного арсеналу інших відомих політиків як України, так і зарубіжжя, зокрема й у порівняльному плані.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрейченко О. Лексико-фразеологічна основа текстів політичних дискусій (на матеріалі української преси кінця XX – початку XXI століття): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Київ: НАН України; Інститут української мови, 2006. 285 с.
2. Бакумова О. Рольова структура політичного дискурсу. 2019. С. 2–200.
3. Брага І. Мовна особистість суржикомовця в Інтернет-дискурсі. *Науковий вісник Ізмаїльського педінституту*. 1999. Випуск 8. С. 144–149.
4. Ващук Т. Політичний дискурс як об'єкт лінгвістичного дослідження. 2007. С. 182–185.
5. Вдовичин І. Новітня політична лексика. Львів: «Новий Світ – 2000», 2015. 492 с.
6. Горіна О. Когнітивно-комунікативні характеристики американського електорального дискурсу республіканців: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Харків, 2008. С. 23.
7. Дацишин Х. Метафорична комунікація в політичному дискурсі: за і проти. *Актуальні проблеми журналістики*. Ужгород, 2001. С. 123–125.
8. Демкова Т. Суспільно-політичні терміни та фахові лексеми у «Тлумачному словнику сучасної української мови»: регіональний аспект. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія: Філологія*. 2011. № 936. Вип. 61. С. 145–150.

9. Деренчук Н. Мовний портрет сучасного українського політика. 2018. С. 18–178.

10. Діденко М. Політичний виступ як тип тексту (на матеріалі виступів німецьких політичних діячів кінця XX століття): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Одеса, 2001. С. 214.

REFERENCE

1. Andreichenko O. Leksyko-frazeologichna osnova tekstiv politychnykh dyskusii (na materialy ukrainskoi presy kintsia XX – pochatku XXI stolittia): dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.01. Kyiv: NAN Ukrainy; Instytut ukrainskoi movy, 2006. 285 s.

2. Bakumova O. Rolova struktura politychnoho dyskursu. 2019. S. 2–200.

3. Braha I. Movna osobystist surzhykomovtsia v Internet-dyskursi. *Naukovyi visnyk Izmailskoho pedinstytutu*. 1999. Vypusk 8. S. 144–149.

4. Vashchuk T. Politychnyi dyskurs yak ob'ekt linhvistychnoho doslidzhennia. 2007. S. 182–185.

5. Vdovychyn I. Novitnia politychna leksyka. Lviv: «Novyi Svit – 2000», 2015. 492 s.

6. Horina O. Kohnityvno-komunikatyvni kharakterystyky amerykanskooho elektoralnoho dyskursu respublikantsiv: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.04. Kharkiv, 2008. S. 23.

7. Datsyshyn Kh. Metaforychna komunikatsiia v politychnomu dyskursi: za i proty. *Aktualni problemy zhurnalistyky. Uzhhorod*, 2001. S. 123–125.

8. Demkova T. Suspilno-politychni terminy ta fakhovi leksemy u «Tlumachnomu slovnyku suchasnoi ukrainskoi movy»: rehionalnyi aspekt. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu im. V.N. Karazina. Seriia: Filolohiia*. 2011. № 936. Vyp. 61. S. 145–150.

9. Derenchuk N. Movnyi portret suchasnoho ukrainskooho polityka. 2018. S. 18–178.

10. Didenko M. Politychnyi vystup yak typ tekstu (na materialy vystupiv nimetskykh politychnykh diiachiv kintsia KhKh stolittia): avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.04. Odesa, 2001. S. 214.